

**Hillary Clinton, Keynes och olika slags
keynesianismer**

Anders Nilsson

Hillary Clinton, Keynes och olika slags keynesianismer

Anders Nilsson

Tankeverksamheten inom Arbetarrörelsen i Göteborg

Om författaren

Anders Nilsson är redaktör för Tankeverksamheten. Han har tidigare varit ombudsman vid LO Göteborg och stadssekreterare för socialdemokraterna i Göteborgs Stads kommunstyrelse. Tillsammans med Örjan Nyström har han skrivit böckerna *Den sociala demokratis andra århundrade?* (2005), *Reformismens möjligheter* (2008), *Globaliseringen och jämlikhetens grunder* (2011) och *Jämlikhetsnormen* (2012). I september ger de ut boken *Flyktingkrisen och den svenska modellen* på Celanders förlag.

Författarna svarar själva för framlagda uppfattningar och slutsatser i Tankeverksamhetens skrifter.

Ansvarig utgivare: Anders Nilsson
www.tankeverksamheten.se
redaktion@tankeverksamheten.se

ISBN 978-91-87077-55-5

Göteborg 2016

Om Hillary Clinton, Keynes och olika slags keynesianismer

Nationalekonomer med anknytning till det Demokratiska partiet har börjat oroa sig för Hillary Clinton.

Det sägs att hon – kanske under tryck från Bernie Sanders månghövdade skara av anhängare – nu avviker från vad som i dessa kretsar anses vara Demokraternas främsta tillgång, dvs. den överlägsna samhällsekonomiska sakkunskap som partiet samlat omkring sig – *”The Economy, Stupid!”* – i motsats till Republikanernas voodoo-läror för att skyla en politik som bara gör de rika rikare till nackdel för samhällsekonomin.

Hillary Clinton har nämligen allt oftare börjat tala om att höjda löner är ett sätt att driva på tillväxten och återhämtningen av Förenta staternas ekonomi efter finanskraschen 2008.¹

”Det är enkelt”, sade hon nyligen i ett tal i Ohio, ”högre löner ökar efterfrågan, vilket leder till fler jobb som driver på lönerna ytterligare. När era lönecheckar växer blir det tillväxt i Amerika!”²

Visserligen har Demokraterna höjda minimilöner på sitt program. Men det är utifrån ett moraliskt och socialt argument: folk har rätt till inkomster som man kan leva på. Att påstå att lönehöjningar skulle vara bra för tillväxten är att svära i den nykeynesianska kyrka vars evangelium blivit nära på lag för ansvarsfulla demokrater: lönerna kan stiga när samhällsekonomin växer, det fungerar inte tvärtom.

¹ Ett exempel på denna kritik, med omisstaglig adress till Clinton utan att hon uttryckligen nämns, är Larry Summers blogpost: <http://larrysummers.com/2016/08/08/the-progressive-case-for-championing-pro-growth-policies/>. Summers, professor i nationalekonomi vid Harvard, var finansminister under Bill Clinton och leder idag presidentens nationella ekonomiska råd under Obama.

² ”Clinton Tests a Demand-Side Line: Wage Growth Creates GDP Growth”, *Bloomberg* 2016-07-26.

Inte alldeles olikt vad socialdemokratiska finansministrar brukar mena i Sverige (utan att lägga sig i avtalsrörelserna, förstås).

Denna nykeynesianism kan man spåra tillbaka till radarparet i amerikansk efterkrigsekonomi – Robert Solow och Paul A. Samuelson, båda belönade med ekonomipriset till Nobels minne.

Enligt Solow skapas sysselsättning och tillväxt av en kombination av (1) tillgång till arbetskraft, (2) teknologiska innovationer, och (3) kapitalinvesteringar. Tillsammans med Samuelson förfinade han en matematisk jämviktsmodell av samhällsekonomin, som först i enklare form hade ställts upp av John Hicks (också Nobelprisvinnare), den s.k. IS/LM-modellen.³

Därmed menade man sig på ett vetenskapligt sätt ha formaliserat de banbrytande idéerna i J M Keynes *General Theory of Employment, Interest and Money* (1936), och på samma gång skilt agnarna från vetet i det nyskapande men ostrukturerade tankegodset.

Nu blev nationalekonomin en exakt vetenskap som med matematisk precision kunde analysera samhällsekonomin tillkortakommanden och lägga allt tillrätta.

I centrum för analysen står sparande och investeringar, inte konsumtion. Man kan säga att i denna teoretiska ram är det sistnämnda målet, inte ett medel. I detta speglas det motsägelsefulla i efterkrigstidens höga värdering av masskonsumtion i ett USA som fortfarande färgades av nybygger- och kväkar-moral: först arbete, sedan den goda smörgåsen.

Denna akademiska nykeynesianism i politikens mittfåra har inget gemensamt med den "vänsterkeynesianism" som har anslutning hos en del fackliga kretsar och inom delar av vänstern – och som Hillary Clinton nu, åtminstone i ord, tycks närma sig.

Den senare strömningen tenderar att vara en trosbaserad lära, som mest för tanken till de 1800-talets underkonsumtionsteoretiker (Sismondi, Chalmers, Rodbertus m.fl.) vilka Marx skällde ut för att vara "vulgärekonomer,

³ Man kan invända att begreppet "nykeynesianism" är av senare datum än Hicks, Samuelsons och Solows mest aktiva insatser. Begreppet myntades på 1970-talet för att beteckna Stanley Fischers och John B. Taylors införande av tröga löner och priser i IS/LM-modellen. Men gemensamt för dessa riktningar är en strävan att etablera en medelvägs-keynesianism i syntes med delar av den klassiska teorin. Arvtagare idag är "saltvattensekonomerna" på USA:s östkust med Paul Krugman och Joseph Stiglitz som förgrundsfigurer, vilka ofta karakteriseras som nykeynesianer, i motsats till de neoklassiska "sötvattensekonomerna" i Chicagoskolan med Milton Friedman som portalgestalt.

som inte kunde se bortom de ekonomiska relationernas ytliga framträdelseformer”.

Den populistiska tanken att ökade löner och expanderande offentliga utgifter är en verksam patentmedicin mot de flesta samhällsliga missförhållanden har knappast stöd hos Keynes heller. Men man måste erkänna att lika tydlig som han var i sina konkreta rekommendationer till politiken t.ex. i sitt stöd till Lord Beveridges arbetslöshetspolitik i Storbritannien på 1930-talet eller på Bretton Woods-konferensen år 1944, lika svärfångad är han i sin allmänna teori.

Skärmytslingarna med Beveridge betraktades av samtidens mer praktiskt inriktade socialliberaler och socialdemokrater som onödiga spetsfundigheter. Keynes tycks dock ha varit tämligen ointresserad av den spirande välfärdsstaten och sociala frågor. Hans kritik av laissez faire-politiken handlade mer om dess negativa effekter för företagsklimatet.⁴ Men det är inte så lätt att veta vad han egentligen menade.

Den ”nykeynesianism” som har rötter hos Hicks, Solow och Samuelson är därmed föga förvånande inte den enda falang som gör anspråk på att förvalta arvet efter Keynes. Det finns också en akademisk ”postkeynesiansk” strömning med ursprung hos Joan Robinson, en briljant brittisk nationalekonom som aldrig fick något Nobelpris, kanske för att hennes engagemang i aktuella politiska frågor dömde ut henne som alltför långt till vänster.

Postkeynesianismen inom akademien är dock knappast någon enhetlig strömning, utan har blivit något av en samlingsbeteckning för kättare till vänster inom den nationalekonomiska disciplinen. Där finns så pass olika analytiska perspektiv som Piero Sraffas, Michal Kaleckis, Hyman Minskis och Paul Davidsons. Det som har förenat har varit kritik av de neoklassiska och nykeynesianska skolorna, ofta med framhållande av den effektiva efterfrå-

⁴ Maria Cristina Marcuzzo, som har studerat meningsskiljaktigheterna mellan Keynes och Beveridge, skriver: ”Det finns en utbredd tendens att porträttera Keynes som välfärdsstatens grundare och att hävda att den keynesianska revolutionen försåg oss med rättfärdigandet av en stor offentlig sektor i ekonomin. Men som litteraturen tydligt visar är grunden för sådana påståenden skral. Keynes kritik av laissez faire-politiken och misstro mot marknadskrafternas effektivitet föregår *the General Theory*, där intervention förordas som ett svar på aggregerad brist på efterfrågan. Det politiska budskapet i *General Theory* är att investeringsnivån ska upprätthållas, men detta ska tolkas mer som att ’stabilisera företagsklimatet’ än att anbefalla lånefinansierade offentliga arbeten.” (Min översättning) ”Whose Welfare State? Beveridge versus Keynes” i R. Backhouse & T. Nishizawa (red.), *No Wealth but Life. Welfare Economics and the Welfare State in Britain, 1880–1945*, Cambridge University Press 2010.

gans betydelse, men med skiftande teoretiska resonemang, ibland inom ramen för numeriska modeller, ibland inte.

Twisterna om det idémassiga arvet efter Keynes har delvis sin grund i att denne nationalekonomins store reformator inte är så lite dunkel i sitt viktigaste verk – *The General Theory of Employment, Interest and Money*. Frågan i vilken grad detta monumentalaste arbete är en fördjupning av Keynes tidigare personligt präglade men ändå ganska konventionella kritik av laissez faire-politiken, eller representerar ett helt nytt tänkande, är kontroversiell.

Oklarheten har spätts på av att antagligen ganska få har läst hela boken. Själv har jag läst *Kapitalets* tre band av Marx, *Logikens vetenskap* av Hegel och *Nätverkssamhällets framväxt* i tre delar av Castells, för att nämna några av de tegelstenar jag har klämt, men Keynes *General Theory* har jag bara orkat med i valda delar. Dock tillräckligt för att inbilla mig att jag har förstått (vilket naturligtvis är hybris).

Slutligen bottenar nog också de olika tolkningarna i att de speglar verkliga intressekonflikter i samhället, vilka akademiska nationalekonomer väljer att sluta upp bakom på den ena eller andra sidan.

Huruvida Keynes själv ansåg sig bidra med något revolutionärt nytt är naturligtvis inte utslagsgivande för om så verkligen är fallet. Men som John Kenneth Galbraith har påpekat i en lysande essä är det antagligen ingen tillfällighet att titeln på Keynes magnum opus inleds med samma tre ord som Albert Einsteins *The General Theory of Relativity* (1914).⁵ Båda författarna tar dessutom sin utgångspunkt i ett förkastande av den traditionella euklidiska geometrin.

Einstein påpekar inledningsvis att hans analys kastar tvivel över denna som allmän sanning om viktiga fysiska fenomen i den verkliga världen. Keynes å sin sida skriver i inledningen av *The General Theory* att samtida nationalekonomer liknar "euklidiska geometriker i en icke-euklidisk värld, som när de upptäcker att linjer som antas vara parallella ofta stöter samman, kritiserar dem för att inte vara tillräckligt raka, vilket man menar är enda sättet att undvika de kollisioner som inträffar. Men sanningen är att det inte finns någon annan lösning än att förkasta parallellaxiomet och utarbeta en icke-euklidisk geometri. Dagens ekonomer står inför liknande krav".

⁵ Galbraith, J. K., "Keynes, Einstein and Scientific Revolution" i *Keynes, Money and The Open Economy, Essays in honor of Paul Davidson, vol. 1*, Philip Arestis (red.), Elgar: Cheltenham 1996.

Keynes tycks således ställa sig i Einsteins efterföljd med en känsla av att inleda en revolution inom sin disciplin, vilken helt skulle kullkasta tidigare allmänt accepterade axiom och sanningar, på liknande vis som upphovsmanen till den allmänna relativitetsteorin hade gjort inom fysiken.

Vad som djupast tycks prägla denna omvälvning av nationalekonomin i *The General Theory* är idén att samhällsekonomin i den verkliga världen inte är "ergodisk".⁶

Det är en matematisk term vars betydelse kan illustreras med en tärning. Varje gång denna kastas är utfallet slumpartat och omöjligt att förutsäga, men om man kastar den tillräckligt många gånger tenderar varje sida att komma upp lika många gånger. Det betyder att förloppet är ergodiskt. Det finns en osynlig hand som jämnar ut i längden.

Keynes omvälvande tanke tycks vara att samhällsekonomin inte fungerar på detta sätt. Att marknaden skulle vara ergodisk är ett av de tre axiom i den klassiska teorin som han avvisar.⁷ Det är inte bara så att enskilda händelser som tillsammans bildar den ekonomiska utvecklingen styrs av slump och tillfälligheter, även rörelsen i stort är omöjlig att kalkylera eller förutse med numeriska storheter. Den matematiska marknadsmodellen kan inte fungera som en tillförlitlig avbild av verkligheten.

Den osynliga hand vilken i det långa loppet skapar jämvikt i stort, som Adam Smith skrev om, finns inte.

Det är sannerligen en omvälvande slutsats. Den analys som behövs för förståelse av samhällsekonomin måste då vara av en helt annan kvalitet än den numeriska marknadsanalysen. Det är en illusion att en nationalekonomisk teori skulle kunna renodlas från icke-ekonomiska inflytanden av allt annat som sker i samhället och som inte låter sig fångas i den rena logikens termer – den kan inte ens skiljas från människans djuriska drifter, "animal spirits" skriver Keynes.

Ekonomi måste vara en praktisk och pragmatisk vetenskap, minst av allt en lära. I förhållande till 1800-talets stora nationalekonomiska strid mellan den tyska historiska skolan och den österrikiska matematiskt-logiska tycks

⁶ För en diskussion om detta se Davidson, P., *The Keynes Solution: The Path To Global Economic Prosperity*, Palgrave Macmillan, 2009. Att Keynes inledde sina högre studier med sannolikhetslära och var väl förtrogen med dess teorier kan ha varit av stor betydelse för hans slutsatser här.

⁷ De andra två klassiska axiomen som Keynes avvisar är pengars neutralitet (the neutral money axiom) och varor utbytbarhet (the gross substitution axiom). Dessa frågor behandlas bl.a. i 17:e kapitlet i *General Theory*.

Keynes ställa sig på tyskarnas sida (vid ett tillfälle skrev han att han aldrig läst något på tyska som han inte redan visste, vilket man nog får tolka som ett erkännande ord av en inbilsk Cambridgeakademiker; till saken hör dock att hans kunskaper i tyska språket var omvitnat klena, och det är svårt att avgöra vilken av skolorna uttalandet avser, om ens någon).

Men när han kommer längre in i manuskriptet kan han – det är min tolkning – inte avhålla sig från att dra ner byxorna på sina motståndare, den neoklassiska modellexercisens mästare, på deras egen gata. Han upptäcker nämligen att inte ens inom ramen för deras egen logik håller teorin.

Han uppställer då vad som av eftervärlden har kallats ”den keynesianska korsmodellen”, och som många har uppfattat som den mest centrala delen av *General Theory*.

Genom att införa en multiplikatoreffekt i neoklassikernas modellekonomi, dvs. att externa förlopp genererar inre spridningseffekter som fortplantas genom de ekonomiska kretsloppen, så visar han med oklanderlig neoklassisk modellogik att det inte bara finns ett jämviktsläge utan flera möjliga.

Det kan faktiskt bli lite hipp som happ med jämvikten. Den osynliga handen som ställer allt till det bästa är inte mycket att lita på.

Multiplikatoreffekten hade tidigare utretts logiskt av en av neoklassikernas egna, Alfred de Lissa, och var en del av deras allmänna tankegods. Men ingen hade tidigare med insikt om konsekvenserna fullt ut infogat den i marknadsmodellen.

Det var ett förintande slag mot de euklidiska ekonomerna. På ett ögonblick kastades deras världsbild över ända på liknande sätt som för antikens pythagoréer när dessa insåg att kvadratroten ur 2 inte kunde uttryckas exakt som ett bråk. Det anger längden av diagonalen i en kvadrat vars sida har längden 1. Man kunde rita kvadraten i sanden och se att dess diagonal är av en viss fix längd, men den går inte att bestämma matematiskt med rationella tal.

Man kan förstå att detta återfall i den numeriska marknadsmodellen roade Keynes när han gillrade fällan. Det var ett förkrossande grundskott mot neoklassikernas teori (vilket dess proselyter i våra dagar begripligt nog har förträngt).

Möjligen kastar vetenskapen om att Keynes ingick i den intelligensaristokratiska och bohemiska Bloomsburygruppen ljus över hur detta stycke ska läsas. Sällskapet höll bl.a. diskussionsaftnar på teman som ”Om Gud är allsmäktig,

kan han då laga sig en så stor frukost att han inte orkar äta upp den?" Sådant kunde man överlägga om med gravallvarlig uppsyn och strikt iakttagande av den formella logikens lagar, men med överlägsen och ironisk glimt i ögat.⁸

Trots att den s.k. keynesianska korsmodellen intar en ganska liten plats i det rika och mångskiftande tankegodset i *General Theory* kom den att bli utgångspunkt för den nykeynesianska strömningen och dess med tiden starka tro på komplexa matematiska marknadskalkyler som ofelbar leverantör av nationalekonomiska sanningar.

Det blev ett paradigmskifte i hela västvärlden. Om den osynliga handen hjälps lite på traven av aktiv finans- och penningpolitik så kan jämvikten installeras och vidmakthållas, menade man nu. Modellen visade att vad som för tidigare generationer hade varit blinda och ostyriga krafter nu kunde finjusteras i modernitetens tjänst.

Med 1970-talets stagflationskris sprack illusionerna. Styrspakarna på makropolitikens kommandobrygga fungerade plötsligt inte längre. Den egentligen ganska korta period under efterkrigstiden om vilken Richard Nixon proklamerat att "nu är vi alla keynesianer" fick ett brådstörtat slut med stigande inflation och arbetslöshet, och med Ronald Reagans och Margret Thatchers nyliberala kontrarevolution.

Det blev återigen ett paradigmskifte. Neoklassikerna gjorde come back i den stora stilen som politikens främsta rådgivare, beväpnade till tänderna med 1800-talets högsta visdomar. Den urgamla kvantitetsläran dammades av som "monetarism" och Say's lag rehabiliterades som "utbudsekonomi".⁹

Man kan häpna över hur seglivade idéer som en gång fått fäste i ett samhälles ideologiska överbyggnad är. Den klassiska nationalekonomin led inte bara praktiskt skeppsbrott i 1920- och 30-talets kriser. Dess teser smulades därtill sönder intellektuellt i Keynes *General Theory* och mängder av efterföljande litteratur. Men återuppståndelsen var trots allt inte ett exempel på den eviga och oföränderliga återkomsten i Nietzsches mening.

Medan mellankrigstidens laissez faire-politik verkligen hade varit att hålla tassarna borta från marknaderna, så innebar 1980-talets nyliberalism betyd-

⁸ För inblickar i Bloomsburygruppen se Rosenbaum, S.P., *The Bloomsbury Group: A Collection of Memoirs and Commentary*. University of Toronto Press; 1995.

⁹ Kvantitetsläran: mängden pengar i cirkulation bestämmer prisnivån. Tanken är först dokumenterad hos Salamancaskolan på 1500-talet, utvecklades som en central del av den klassiska nationalekonomin av bl.a. Simon Newcomb (1859-1909). Say's lag: utbudet skapar sin egen efterfrågan, efter Jean Baptiste Say (1768-1832); central för laissez faire-normen.

ande statliga ingrepp i ekonomin, fast nu i andra riktningen jämfört med efterkrigstiden.

Samtidigt var det på marginalen. Expansionen av de offentliga finanserna i västvärlden under de keynesianska decennierna gick inte att rulla tillbaka. Det handlade inte om abstrakta pengaflöden som enkelt kunde sättas på och stängas av, utan om ekonomiska och sociala institutioner som rotat sig i samhällslivet. Paradoxalt nog innebar det att skatteuppbörd och offentliga utgifter hade etablerats som automatiska konjunkturstabilisatorer av större vikt i samhällsekonomin än de aktiva konjunktursinsatserna under keynesianismens genombrottstid.

Delvis utifrån detta faktum repade nykeynesianerna nytt mod efter IS/LM-modellens haveri. Vid tiden för millenieskiftet lanserades med den nya digitala teknikens hjälp en ny, förbättrad modell för numerisk simulation av hela samhällsekonomin – ”den dynamiskt stokastiska allmänna jämviktsmodellen” eller DSGE-modellen. Syntesen var återupprättad.¹⁰ Men finanskraschen år 2008 visade att DSGE-modellen lika lite som IS/LM-modellen kunde prognosticera något som inte var angivet i dess förutsättningar.

Det förefaller som utvecklingen har bekräftat vad som är utgångspunkten för postkeynesianismen om vi definierar den snävt. Samhällsekonomin kan inte beskrivas och förklaras – eller förutses – utifrån vad Keynes i inledningen av sitt verk karakteriserade som euklidiska villfarelser, dvs. att samhällsekonomin till sin karaktär skulle vara ergodisk. Det tycks mig som detta är en trogen tolkning av vad han själv uppfattade som det epokgörande i *General Theory*.

Dock svävar vi ännu i ovisshet om hur den icke-euklidiska nya vetenskap som Keynes ställde i utsikt kan se ut.

Eller så kanske vi inte gör det. Det är möjligen så att den inte är systematisk på det sätt som postkeynesianer mer än en gång fallit tillbaka på i sina försök att beskriva den effektiva efterfrågans avgörande betydelse för jämvikt och full sysselsättning på ett sätt som täpper till truten på både nykeynesianer och neoklassiker.¹¹

¹⁰ En lysande framställning av nationalekonomins synteser och dess öden under 1900-talet ges i Lönnroth, J., *Fragment av en hegeliansk historieskrivning över nationalekonomin från svensk horisont*, Göteborg: Tankeverksamheten 2014.

¹¹ En given svaghet i dessa postkeynesianska modeller, som faller utanför ramen för denna text, är att de förutsätter en sluten ekonomi och redan av denna anledning brister i realism i dagens globaliserade ekonomi.

Det kanske handlar om vad Keynes visade i sina råd till Lord Beveridge och på Bretton Woodskonferensen – dvs. inte så mycket formaliserad teori utan praktiska och pragmatiska analyser utifrån inte bara ekonomiska data utan också konkret kännedom om samhällets många andra företeelser som inverkar på förloppen - och inte minst om människors sätt att fungera tillsammans, något som inte kan reduceras till *Homo oeconomicus* eller *The Economic Man*.

Och en insikt att det är ständigt nya och oförutsedda obalanser, inte strävan efter jämvikt, som är utvecklingens väsen (om man nu kan tala om något sådant).

Det finns idag ansatser att utveckla detta i tankeströmningar som "Kritisk realism" (Tony Lawson) och "Imperfect knowledge-economics" (Roman Frydman och Michael Goldberg). Institutionalismen (Veblen, Myrdal, North m.fl.) har i ett annat spår utvecklat arvet från den tyska historiska skolan (och den tidiga amerikanska med Hamilton). Möjligen finns även inom ekonomisk historia metoder som kan tillämpas på samtiden med bättre resultat än nationalekonomernas tidlösa mikro- och makroteorier.

*

Så, vad med Hillary Clintons flörtande med tanken att inkomsterna behöver höjas för många för att få fart på ekonomin i Förenta staterna?

Mot bakgrund av inkomstutvecklingen för stora delar av befolkningen i USA under senare decennierna så tycks det inte omotiverat - även om den nationalekonomiska effekten kanske mest handlar om att blåsa liv i *the animal spirits* hos den stora del av folket som håller på att resignera i känslan av att vara utvecklingens förlorare: mer än åttio procent av hushållen i Förenta staterna finns i segment vars marknadsinkomster har varit oförändrade eller fallande sedan 2000-talets början.¹²

Alec MacGillis skriver: ¹³

Idag anses mindre privilegierade vita amerikaner i kris, vilket diskuteras i sociologiska och patologiska termer. Charles Murrays "Coming Apart:

¹² *Poorer than their parents? Flat or falling incomes in advanced economies*, McKinsey Global Institute, juli 2016.

¹³ "The Original Underclass", *The Atlantic* (sept 2016). Min översättning.

The State of White America, 1960–2010” publicerades 2012, and Robert D. Putnams ”Our Kids: The American Dream in Crisis” kom i fjol. Från motsatta sidor av det politiska spektrat har de påvisat att det sociala sammanbrottet bland vita låginkomsttagare upprepar drag som inleds decennier tidigare bland afroamerikaner. Tonårsgraviteter hos ensamstående mödrar och manlig arbetslöshet ökade kraftigt. Sedan kom rapporter om galopperande opiatmissbruk bland vita amerikaner, tillsammans med chockerande rapporter om stigande dödlighet (inklusive självmord) bland medelålders vita.

Den ökade dödligheten till följd av självmord och missbruk bland vita, medelålders amerikaner är inte bara mänskliga tragedier, utan får också ses som uttryck för en social kris hos breda befolkningslager med negativa följder för den samhällsekonomiska funktionaliteten. Detta problematiska tillstånd har nått volymer där det ger avtryck i befolkningsutvecklingen, vilket man inte behöver ha läst Émile Durkheim för att inse allvaret i.¹⁴

Den sociala krisen i Förenta staterna kan naturligtvis inte reduceras till enbart en fråga om svag inkomstutveckling. Men om en förbättring till det bättre ska åstadkommas är ändå frågan om människors befrielse från fattigdom och ekonomiska bekymmer central. Vilken skuldsanerare som helst kan berätta att det ofta är första steget till nytt fotfäste och en produktiv tillvaro - om man nu ser på saken praktiskt i rådande läge och inte som en allmän patentmedicin för tillväxt, eller som en slutsats härledd ur steril numerisk marknadslogik. Problemen i Förenta staterna är inte så mycket hög arbetslöshet (lägre än fem procent) som lågt arbetskraftsdeltagande (drygt 60 procent) och matchningssvårigheter mellan vakanser och arbetssökande.¹⁵

Samtidigt hamnar vi här vid den ekonomistiska keynesianismens liberala gränser (men kanske inte för den Keynes som hade ett öppet öga för människans djuriska drifter) i övergången till en politik för investeringar i human kapital som hävstång för samhällets välståndsbildande krafter. En illustration till detta är skillnaden mellan keynesiansk arbetslöshetsersättning för att upprätthålla efterfrågans kvantitet i en konjunktturnedgång, och aktiv arbetsmarknadspolitik med utbildningsinsatser för arbetskraftens kvalitativa utveckling i krisen.

¹⁴ A. Case & A. Deaton, "Rising morbidity and mortality in midlife among white non-Hispanic Americans in the 21st Century", *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 49/2015.

¹⁵ *Job Openings and Labor Turnover Survey*, Bureau of Labor Statistics, July 16 2016.

Hur det nu än är med det måste insatser betalas, och med tanke på Förenta staternas usla statsfinanser och överutnyttjande av sedelpressen får nog den privata företagssektorn stå för fiolerna. Någon annan utväg syns inte. Risken för en reaktion av kapitalflykt är dock mindre än på andra håll på grund av US-dollarans alltjämt stora internationella attraktivitet. Höjningar av minimilöner i några delstater har inte heller lett till den utslagning av företag och sysselsättning som kritiker förutspått.¹⁶

Så låt oss hoppas att det inte bara är tomma ord för att bli vald.

o O o

¹⁶ Se Belman, D. & Wolfson, P.J., "The New Minimum Wage Research", *Employment Research* 21(2): 4-5, Upjohn Institute.

Ute i bokhandeln 15 september

Migrationen ökar i världen och står i samband med bättre matchning mellan arbete och kapital på global nivå. Regionala obalanser i befolkningsutvecklingen motverkas. Men migrationen skapar konflikter mellan folkgrupper. Kan den nationella välfärdsstaten överbrygga motsättningarna i en global värld?

Det är frågor Anders Nilsson & Örjan Nyström tar itu med i *Flyktingkrisen och den svenska modellen*.

Samtliga tidigare utgivna rapporter av Tankeverksamheten inom Arbetarrörelsen i Göteborg kan kostnadsfritt laddas ner i pdf-format från:

www.tankeverksamheten.se

Sänd oss din epostadress till redaktion@tankeverksamheten.se så får du alla kommande rapporter gratis i din brevlåda!

Med utgångspunkt i frågan om höjda löner kan stimulera tillväxten, utifrån Hillary Clintons hållning i frågan, diskuterar Anders Nilsson John Maynard Keynes och vår tids olika keynesianismer. Vilket är egentligen arvet efter nationalekonomins store reformator?

Ansvarig utgivare: Anders Nilsson
www.tankeverksamheten.se
redaktion@tankeverksamheten.se

ISBN 978-91-87077-55-5